

Crucea Roșie Americană și ajutorul acordat Serviciului Sanitar al Județului Gorj în combaterea epidemiilor (1919-1920)

American Red Cross and the support offered to the Gorj County military service to fight epidemics (1919-1920)

*Dumitru-Valentin Pătrașcu**
*Daniela-Liliana Pătrașcu***

Abstract: This study presents the activity carried out by the American Red Cross in Romania and the correspondence carried out between the US Red Cross and the Gorj County Prefecture to solve some requests of the Gorj county volunteers in the US Army during the years of the First World War.

At the same time, the study presents, based on unpublished documents of the Gorj County Health Service of the National Archives of Romania, the aid offered by the American Red Cross, consisting of medicines, health materials and equipment intended for the health staff of the Gorj County Health Service to fight epidemics that were ravaging between 1919 - 1920, caused by the shortages of the Central Powers military occupation during the First World War.

Key-words: American Red Cross, First World War, Gorj county, epidemic, health materials and equipment.

I. Crucea Roșie Americană în România (1917-1922)

În cursul anului 1916, când Statele Unite ale Americii erau neutre, Crucea Roșie Americană l-a trimis în misiune în România pe medicul voluntar Joseph Breckinridge-Bayne, care a activat în București și Muntenia în anii 1916-1918, chiar și după ce cea mai mare parte a României, inclusiv capitala, au fost ocupate de trupele Puterilor Centrale¹. Alături de acesta, în România a sosit asistenta anestezistă Pauline Jordan, care a descris, în scrisorile sale, foametea, frigul și suferința răniților din timpul refugului în Moldova².

În decembrie 1916, Casa de Cliring pentru Ajutoarele Americane a trimis medicamente și materiale sanitare în valoare de 19 000 de franci, preluate la Arhanghelsk de un curier trimis de regina Maria, costul transportului fiind suportat de guvernul francez.

Inițial, medicul american John Breckinridge-Bayne a lucrat în cadrul Misiunii Crucii Roșii Americane în România. A activat în cadrul Spitalului Militar

* Doctor în Istorie, Muzeograf în cadrul Secției de Istorie – Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu-Jiu.

** Doctor în Istorie, Muzeograf în cadrul Secției de Istorie – Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu-Jiu.

¹ Beckingridge-Bayne 2018.

² Latham 2017.

„Regina Elisabeta“ din București până în 1917, cu acceptul autorităților militare germane de ocupație³.

După intrarea Statelor Unite ale Americii în Primul Război Mondial, medicul Joseph Beckingridge-Bayne a devenit prizonier de război, activând la dispensarul din comuna Bilciurești, județul Dâmbovița⁴, unde, din cauza condițiilor precare de igienă, s-a îmbolnăvit de holeră, însă, în cele din urmă, a reușit să supraviețuiască⁵.

A fost eliberat din prizonierat în 1918, permițându-i-se să părăsească România, pe ruta Austro-Ungaria, Elveția, Franța, și ajungând în Anglia⁶.

Ulterior, s-a întors în Statele Unite ale Americii, revenind în România în 1919, cu gradul de maior, în cadrul Misiunii Crucii Roșii Americane, și contribuind la realizarea unui spital mobil la Voinești (Ialomița), unitate sanitară ce a deservit 42 de sate⁷.

În calitatea sa de coordonator al unui spital mobil, medicul Joseph Beckingridge-Bayne a luat parte, alături de armata română, la campania de eliberare a Transilvaniei și Crișanei de sub teroarea trupelor ungare bolșevizate comandate de către Bela Kuhn.

Medicul american Joseph Breckinridge-Bayne descrie în jurnalul său, publicat la New York în 1944 și reeditat în 2018, consecințele epidemiilor de tifos exantematic și holeră din România, efectele psihiatrice ale războiului asupra soldaților români și a publicat fotografii ale unor răni de război, precum și din cursul unor intervenții chirurgicale ortopedice și neurologice. Totodată, în însemnările sale, a descris suferințele civililor din România în Primul Război Mondial⁸.

Pentru contribuția sa la salvarea de vieți omenești în România Primului Război Mondial și în perioada imediat următoare, medicul american John Beckingridge-Bayne a fost decorat de către regele Ferdinand I Întregitorul cu Ordinul „*Steaua României*“, cu spade, și cu „*Crucea Regina Maria*“, clasa I-a.

Absolventă a cursurilor organizate la New York Hospital, asistenta anestezistă Pauline Jordan a activat, în 1914, în cadrul Ambulanței Americane din Franța, la Neuilly⁹. Ajunsă în România în septembrie 1916, asistenta Pauline Jordan a descris foametea, suferințele răniților, tragedia refugiului în Moldova, efectele nefaste ale epidemiei de tifos exantematic declanșată în iarna anilor 1916-1917¹⁰.

Arestată și înfometată de trupele germane de ocupație, Pauline Jordan a înștiințat-o, în aprilie 1917, pe Jane Delano, șefa Diviziei de Asistente Medicale a

³ Bacalbașa 2018, *passim*; Petrescu-Muscel 2017, pp. 48-54.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Beckingridge-Bayne 2018; Latham 2017.

⁹ Petrescu-Muscel 2017, p. 49.

¹⁰ *Ibidem*.

Crucii Roșii Americane de situația în care se afla, fiind astfel eliberată și permițându-i-se să părăsească teritoriul ocupat de Puterile Centrale. În cele din urmă, în august 1917, a ajuns în Franța de unde, în decembrie 1917, a fost trimisă în Italia¹¹.

Ca recunoaștere a meritelor sale în îngrijirea răniților și bolnavilor, a fost decorată cu medalia franceză „*Médaille d'honneur des épidémies*“, precum și cu Crucea „*Regina Maria*“, clasa a II-a, decorație oferită de către regele Ferdinand I al României.

În iulie 1917, la câteva luni după intrarea Statelor Unite ale Americii în Primul Război Mondial (6 aprilie 1917), avocatul Henry Watkins Anderson, șeful filialei Crucii Roșii Americane din Richmond, a fost numit la conducerea viitoarei misiuni a Crucii Roșii Americane în România¹².

În consecință, începând din septembrie 1917, ca urmare a eforturilor Crucii Roșii Americane, România a beneficiat de medicamente și echipamente sanitare evaluate la 3 milioane de dolari americani¹³.

Formată din 39 de persoane, Misiunea Crucii Roșii Americane în România s-a deplasat, în perioada iulie-septembrie 1917, pe ruta Chicago – Vancouver – Yokohama – Vladivostok – Harbin – Moscova – Iași, acționând în Moldova din septembrie 1917 până în martie 1918¹⁴.

Din componența Misiunii Crucii Roșii Americane în România au făcut parte: inginerul chimist Arthur Graham Glasgow, având gradul de maior; medicul Robert C. Bryan, având gradul de maior; medicul Francisc W. Peabody, având gradul de maior; Harry Gideon Wells, Roger Griswold Perkins, avocatul și sociologul Bernard Flexner; C. T. Williams, secretar al Trezoreriei Comisiei Misiunii Crucii Roșii Americane în România, cu gradul de căpitan¹⁵; maiorul Tom Doyle; căpitanul George W. Backman; locotenenții: Frank Connes, Clyde Talley Earnest, James A. Mills, Harper D. Topping; sergentul Wilfrid D. Day, contele polonez Vladimir Ledochowski, medicul Mayer¹⁶.

În noiembrie 1917 avea să sosească la Iași, venind de la Odesa, artistul George Twose¹⁷, cel care va realiza numeroase fotografii cu locuitori și refugiați din regiunile ocupate de trupele Puterilor Centrale stabiliți în Moldova spre sfârșitul anului 1916.

Fotografiile realizate de către membrii Misiunii Crucii Roșii Americane în România în anii 1917-1920 se află în fondurile Bibliotecii Congresului Statelor Unite ale Americii din Washington D. C., la Biblioteca și Muzeul „*John F. Kennedy*“ din Boston, la Arhivele Naționale din Washington D. C., o parte a lor fiind publicate în paginile revistelor „*Red Cross Magazine*“, „*Junior Red Cross*

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*, p. 50.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*, p. 51.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

News“, respectiv „*Revista Crucii Roșii a Tinerimii*“. Toate aceste fotografii ilustrează atât realitatea românească a anilor 1917-1920, cât și efectele benefice ale misiunii Crucii Roșii Americane asupra traiului zilnic al civililor din regiunile românești grav afectate de război, precum: Moldova, Muntenia, Oltenia, respectiv Dobrogea.

La 25 septembrie 2024, nu mai puțin de 200 de fotografii selectate de cercetători din cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „*Gheorghe Șincai*“ al Academiei Române din Târgu-Mureș, în colaborare cu specialiști din cadrul Facultății de Istorie și Științe Politice a Universității „*Ovidius*“ din Constanța din fondurile Bibliotecii Congresului Statelor Unite ale Americii din Washington D. C., Bibliotecii și Muzeului „*John F. Kennedy*“ din Boston și Arhivelor Naționale din Washington D. C., au fost reunite în cadrul expoziției intitulate „*Au venit americanii*“, vernisată la Universitatea „*Ovidius*“ din Constanța¹⁸.

Curatorul expoziției, conf. univ. dr. Daniel Citirigă, a vorbit, în deschiderea vernisajului expoziției, despre motivul alegerii titlului expoziției, prezentând, totodată, succint, rolul Misiunii Crucii Roșii Americane în societatea românească răvășită de Primul Război Mondial și de efectele dezastruoase ale acestuia, cunoscut fiind faptul că Misiunea Crucii Roșii Americane a avut o primă etapă în perioada septembrie 1917 – martie 1918, în Moldova, și o a doua etapă, ce a debutat la scurt timp după încheierea Primului Război Mondial, după ce avocatul Henry Watkins Anderson, șeful filialei Crucii Roșii Americane din Richmond, a fost desemnat șeful Misiunii Crucii Roșii Americane din Peninsula Balcanică.

Trebuie menționat faptul că o mare parte a fotografiilor expuse prezintă situația populației civile din Dobrogea și acțiunile de binefacere ale Misiunii Crucii Roșii Americane în această regiune, incluzând asistența sanitară și distribuirea de alimente sau înființarea și întreținerea a numeroase cantine destinate civililor amenințați de foamete.

În discursul său, conf. univ. dr. Daniel Citirigă aprecia că: „*După părerea mea este important că ceea ce fotografiază reprezentanții misiunii americane este o Românie în zdrențe, o Românie săracă, este România cătunelor, a oamenilor foarte amărâți care, dacă nu venea Misiunea Crucii Roșii Americane în România, mulți dintre ei ar fi murit de foame*“¹⁹. Totodată, conform conf. univ. dr. Daniel Citirigă, rapoartele Crucii Roșii Americane arată că, „*în timpul misiunii, s-au cheltuit aproximativ 2 200 000 de dolari, iar peste 658 000 de persoane au fost ajutate*“²⁰.

Unitatea medicală a Misiunii Crucii Roșii Americane în România se afla sub conducerea maiorului William D. Kirpatrick și a asistentei medicale Florence M. Patterson, fiind constituită din 12 medici și 12 asistente medicale. Din rândurile acesteia, având grade de la sublocotenent la maior, au făcut parte: Richard Penn

¹⁸ Dascălu, articol accesat la data de 10 februarie 2025 la adresa: www.info/sud/est.ro/crucea-rosie-american-a-in-romania-in-primul-razboi-mondial- ceea-ce-fotografiaz-a-reprezentantii-misiunii-este-o-romanie-in-zdrente-dobrogea-regiunea- cea-mai-afectata/.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

Smith, Daniel J. Mc Carthy, George Y. Massenburg, Ray H. Rulison, Burke C. Hamilton, Benjamin Earl Le Master, Emerson F. Hird, William T. Lowe, Joseph P. Gruener, George Duro Guca, William G. Kucera, Morris Davidson și Gerhard B. Schribman, acesta din urmă originar din România²¹, în timp ce, din rândurile asistentelor medicale au făcut parte: Rachel C. Torrance, cu activitate anterioară în Rusia și Serbia; Katherine Olmstead, Alma Forester, Alice Gilbourne, Beatrice M. Gosling, Mary A. Brownell, Jennie B. Donald, Mary McIntyre, Adeline H. Rowland, Linda K. Meirs, iar Anna T. Pederson, deși, inițial, trebuia să ajungă în România, a fost trimisă pe frontul de vest²².

În consecință, locotenent-colonelul Henry Watkins Anderson avea în subordine un număr de: 16 medici și 11 asistente, un specialist în Medicină Preventivă, un inginer, un sociolog și 8 membri cu funcții administrative, iar, odată cu personalul Misiunii Crucii Roșii Americane, la Iași au sosit și două vagoane cu echipamente și materiale sanitare.

Misiunea Crucii Roșii Americane a preluat de la Misiunea Crucii Roșii Britanice în România Spitalul Militar „*Prințul Mircea*“, cu o capacitate de 500 de paturi, evacuat de la București la Roman, unde a funcționat la parterul Spitalului „*Precista Mare*“, medic șef al spitalului fiind maiorul William D. Kirpatrick²³.

Sediul Misiunii Crucii Roșii Americane în România a fost instalat în palatul Roznovanu din Iași, unde a fost organizat un spital civil cu 150-250 de paturi²⁴. Totodată, a fost amenajat un dispensar lângă Teatrul Național din Iași²⁵.

De asemenea, personalul Misiunii Crucii Roșii Americane în România a înființat: puncte de triaj medical și despăduchere, dispensare, cantine și depozite de materiale sanitare²⁶.

Retragerea Misiunii Crucii Roșii Americane din România a început la jumătatea lunii octombrie 1917, cu un grup format din personal auxiliar și funcționari, ai cărui membri au ajuns în Statele Unite ale Americii în decembrie 1917²⁷.

Un grup format din 28 de membri ai Misiunii Crucii Roșii Americane a rămas la Iași până la 9 martie 1918, când au părăsit România cu unul din trenurile Misiunii Militare Franceze, traversând Rusia timp de 4 săptămâni, până în portul Murmask, unde s-au îmbarcat pe vasul britanic „*HMT Huntsend*“, debarcând la Newcastle-upon-Tyne²⁸.

După încheierea armistițiului de la 11 noiembrie 1918, ce a pus capăt Primului Război Mondial, avocatul Henry Watkins Anderson a fost numit șeful

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

²³ Ailincăi, articol accesat la data de 10 februarie 2025 la adresa: www.mesagerulneamt.ro/2018/06/centenar-roman-centrul-medical-al-frontului-in-primul-razboi-mondial/.

²⁴ Petrescu-Muscel 2017, p. 51.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, p. 52.

²⁷ *Ibidem*, p. 53.

²⁸ *Ibidem*.

Misiunii Crucii Roșii Americane din Peninsula Balcanică, avându-l asistent pe ziaristul James A. Mills. Misiunea era formată din aproximativ 400 de persoane, având sediul fie la Roma, fie la Belgrad, Atena sau București²⁹.

În cadrul acesteia, s-a constituit Misiunea Crucii Roșii Americane din România, condusă de către dr. Harry Gideon Wells, căreia îi fusese alocată de Consiliul de Război al Crucii Roșii Americane suma de 2 700 000 de dolari³⁰.

Harry Gideon Wells (1875-1943) a absolvit, în 1898, Rush Medical College, după absolvire profesând la Cook County Hospital (1898-1899). Ulterior, și-a reluat studiile medicale, cu specializarea Patologie, în perioada 1899-1900, sub coordonarea lui Ludvig Hektoen, care va deveni al 19-lea președinte al Asociației Americane de Imunologie³¹.

La inițiativa lui Ludvig Hektoen, începând din 1902, Harry Gideon Wells a predat în cadrul Departamentului de Patologie al Facultății de Medicină din cadrul Universității din Chicago, obținând titlul de doctor în Medicină în 1903³².

Devenind profesor asistent în cadrul Departamentului de Patologie al Facultății de Medicină al Universității din Chicago în 1904, Harry Gideon Wells a urmat cursuri postdoctorale la Berlin sub coordonarea chimistului Emil Fischer (1904-1905)³³. Revenind la Universitatea din Chicago, Harry Gideon Wells a fost profesor asociat (1909-1913) și, ulterior, profesor (1913-1940)³⁴.

În 1911, Harry Gideon Wells s-a numărat printre fondatorii „*Otto S. A. Sprague Memorial Institute*” din Chicago, ce avea să funcționeze până în 1940³⁵.

Harry Gideon Wells a fost președintele Misiunii Crucii Roșii Americane în România în perioada 1918-1919, contribuind la combaterea epidemiei de tifos exantematic și a consecințelor nefaste ale foametei³⁶.

Revenit în Statele Unite ale Americii, Harry Gideon Wells a devenit, în 1925, director al Departamentului de Patologie din cadrul Facultății de Medicină a Universității din Chicago, funcție pe care a girat-o până la pensionarea sa, în 1940, moment în care a fost succedat de către Paul R. Cannon, care, în perioada 1941-1942, a fost al 29-lea președinte al Asociației Americane de Imunologie³⁷.

Harry Gideon Wells a fost decorat de către regele Ferdinand I Întregitorul, în 1919, cu Ordinul „*Steaua României*”, ulterior, după revenirea sa în Statele Unite ale Americii, devenind membru al Academiei Naționale de Științe a Statelor Unite ale Americii³⁸.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ ***, *Harry Gideon Wells, M. D., Ph. D. Brief Bio*, articol accesat la data de 21 martie 2025 la adresa: www.aai.org/About/History/Past-Presidents-and-Officers/HGideonWells.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

Concomitent, George Twose, care o avea adjunctă pe asistenta medicală Florence M. Patterson, a preluat conducerea Departamentului Misiunii Crucii Roșii Americane în Balcani însărcinat cu ajutorarea civililor din România afectați de ravagiile războiului³⁹.

În cursul campaniei armatei române împotriva trupelor bolșevice ungare, desfășurată în 1918-1919 în Transilvania, Crișana și Ungaria, Crucea Roșie Americană a trimis din București 3 trenuri a câte 10-15 vagoane cu materiale sanitare în zona de operații, la conducerea a două dintre acestea aflându-se medicii americani Joseph Beckinridge-Bayne, respectiv Emerson F. Hird⁴⁰.

În august 1919, medicul Joseph Beckinridge-Bayne a condus un spital mobil dotat cu 400 de paturi sosit din Franța și deservit de 18 automobile, care a asigurat îngrijirea răniților din armata română în cursul luptelor de pe Tisa⁴¹.

În septembrie 1920, personalul Crucii Roșii Americane a fost retras din România, excepție făcând personalul „*Junior Red Cross*“, care și-a continuat activitatea de îngrijire a copiilor orfani de război până în cursul anului 1922⁴².

II. Ajutorul acordat de Crucea Roșie Americană în soluționarea unor cereri ale voluntarilor gorjeni în armata Statelor Unite ale Americii

Este deosebit de semnificativă, pe de altă parte, credem noi, implicarea Crucii Roșii Americane din România în soluționarea unor cereri adresate de către voluntarii români din Armata Statelor Unite ale Americii care au luptat pe frontul din vestul Europei după intrarea Statelor Unite ale Americii în Primul Război Mondial, în aprilie 1917.

În acest sens, într-o adresă a Crucii Roșii Americane din România, document semnat de către Ruby M. Applebee la data de 26 martie 1919, stil nou, și înaintat Prefecturii județului Gorj⁴³, apreciat de către istoricul prof. dr. Gheorghe Nichifor, pe drept cuvânt, ca fiind „*o mărturie emoționantă, care ne-a relevat, încă o dată, spiritul de sacrificiu al gorjenilor*“⁴⁴, se menționează faptul că „*Peter Dimovich (...), originar din Gorj, aflat atunci în armata americană, se interesează prin Crucea Roșie din Paris de soarta fratelui său, care se găsea la Târgu-Jiu, și de restul familiei*“⁴⁵.

În cuprinsul respectivei adrese se făcea precizarea că Peter Dimovich [Petre Dimovici, n.n.] era soldat în cadrul Companiei H a Regimentului nr. 128 Infanterie al Forțelor Expediționare Americane din Franța⁴⁶.

³⁹ Petrescu-Muscel 2017, p. 53.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 54.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ S. J. A. N. Gorj, Fond Prefectura județului Gorj, dosar nr. 1/1919, ff. 274-275.

⁴⁴ Gheorghe Nichifor 1992, p. 5.

⁴⁵ S. J. A. N. Gorj, Fond Prefectura județului Gorj, dosar nr. 1/1919, ff. 274-275.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 274.

Ca urmare a faptului că soldatul Peter Dimovich „*nu a mai primit de mult timp vești de la familia sa*”⁴⁷, acesta dorea să știe în ce situație se afla fratele său, Nicolae Dimovici și ceilalți membri ai familiei sale din Târgu-Jiu⁴⁸.

În aceste condiții, la 20 martie 1919, stil vechi, Prefectura județului Gorj înștiința Poliția orașului Târgu-Jiu în legătură cu faptul că „*Dl. Petre Dimovici, fratele Dlui N. Dimovici din acest oraș, prin Crucea Roșie Americană din Paris, se interesează asupra situației fratelui său și a familiei sale*”⁴⁹.

După cercetările efectuate de Poliția orașului Târgu-Jiu, la 18 aprilie 1919, soldatul Petre Dimovici era înștiințat, prin intermediul Crucii Roșii Americane din România, că fratele său, Nicolae Dimovici, „*a încetat din viață în războiul 1916-1918, tatăl său, Lazăr Dimovici, a murit în lagărul de internați, iar ceilalți membri ai familiei sunt toți sănătoși*”⁵⁰.

III. Ajutorul constând în materiale sanitare, medicamente și ambulanțe acordat în vederea combaterii epidemiilor (1919-1920)

Trebuie menționat faptul că misiunea Crucii Roșii Americane din România nu a constat – după cum se va vedea și în continuare – numai în acordarea unui ajutor în materiale sanitare și în specialiști, ci și în distribuirea de alimente, în condițiile foametei care bântuia România la finele anului 1918 și pe parcursul anilor 1919-1920, înființarea de cantine pentru săraci, înființarea de orfelinate și cantine pentru orfanii de război.

În acest context, demn de remarcat este și faptul că, în anii 1919-1920, Liga Națională Română din America: a realizat o amplă campanie de promovare a intereselor românești în SUA, finanțată prin donații în valoare de peste 50 000 de dolari⁵¹; a creat „*Fondul Reconstrucției*”, destinat victimelor Primului Război Mondial din România⁵²; a strâns sume de bani în vederea ridicării unui monument dedicat cinstirii memoriei Ecaterinei Teodoroiu, constituind, în august 1919, un fond în acest scop⁵³; a inițiat o colecție publică în vederea realizării unui monument al unirii la Cernăuți⁵⁴, precum și pentru achiziționarea de îmbrăcăminte pentru orfanii de război din România (noiembrie 1919)⁵⁵.

În primele zile ale anului 1920, medicul primar al județului Gorj a elaborat o adresă de mulțumire destinată Crucii Roșii Americane pentru sprijinul acordat Serviciului Sanitar al județului Gorj prin donații constând în materiale sanitare și medicamente.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Pătrașcu et al. Pătrașcu 2022, p. 107.

⁴⁹ S. J. A. N. Gorj, Fond Prefectura județului Gorj, dosar nr. 1/1919, f. 275r.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 276.

⁵¹ Toma 1998, p. 90.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Ibidem*, pp. 90-91.

În cuprinsul adresei datate la 3 ianuarie 1920, medicul primar al județului Gorj elogia „generozitatea nobilei Instituțiuni a Crucii Roșii Americane”⁵⁶ ce „a binevoit să reverse binefacerile ei asupra personalului sanitar inferior din județul Gorj”⁵⁷, arătând că acesta „e alcătuit din niște modești luptători pentru sănătatea publică, care sunt ajutoare eficace ale medicilor de țară”⁵⁸, căci „ei cutreieră satele până în cele mai îndepărtate colțuri, împrăștiind sfaturi și medicamente celor nevoiași”⁵⁹.

Dat fiind faptul că agenții sanitari din județul Gorj „cunosc îndestul de bine sărăcia și lipsirea, ei înșiși oameni săraci și lipsiți, (...) apreciază în gradul cel mai înalt binefacerea D-voastre care mai este și un simbol și un îndemn pentru ei spre a munci continuu și fără preget pentru aproapele obijduit”⁶⁰.

În consecință, medicul primar al județului Gorj arată că „mă simt obligat a vă exprima mulțumiri călduroase pentru ajutorul dat, asigurându-vă că ei vă vor păstra amintire neștearsă și recunoștință pentru nobila D-voastră instituțiune”⁶¹. În aceste condiții, se arată în respectiva adresă, „fac urări călduroase pentru Crucea Roșie Americană și pentru marea și generoasa D-voastră națiune”⁶².

Anterior, printr-o adresă datată 3 iunie 1919, Direcțiunea Generală a Serviciului Sanitar din Ministerul de Interne anunța medicul primar al județului Gorj că „vom trimite o autobrancardă <<Ford>> pentru serviciul Dv., rugându-vă să ne comunicați dacă aveți la îndemână vreun șofer special pentru <<Ford>>, pe care să-l trimiteți să ia în primire mașina când veți fi avizat telegrafic sau dacă trebuie să-l recrutăm noi”⁶³. În privința alegerii șoferului, – se arată în adresă – „trebuie luate toate garanțiile necesare deoarece nu avem piese de schimb pentru aceste mașini și cauciucurile se procură foarte greu, așa că orice stricăciune ar imobiliza mașina pentru un timp nedeterminat”⁶⁴.

Cu toate că cea mai mare parte a personalului Crucii Roșii Americane a fost retras din România în septembrie 1920, aveau să rămână aici membrii „Junior Red Cross”, în vederea continuării eforturilor privitoare la acordarea ajutorului necesar orfelinatelor destinate copiilor orfani de război, parte dintre ei îngrijiți în orfelinate destinate lor înființate de Crucea Roșie Americană din România. Ulterior, îngrijirea orfanilor de război din România s-a aflat în sarcina Societății „Ocrotirea Orfanilor de Război”, care înființase și administra orfelinate în întreaga țară.

⁵⁶ S. J. A. N. Gorj, Fond Secția Sanitară a județului Gorj, dosar nr. 3/1919-1920, f. 276.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*, dosar nr. 1/1919, f. 174.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 171.

Fig. 1 Henry Watkins Anderson,
șeful Misiunii Crucii Roșii Americane
în România.

Fig. 2 Harry Gideon Wells
șeful Misiunii Crucii Roșii
din Peninsula Balcanică.

ANEXA 1

Adresă prin care directorul general al Direcției Generale a Serviciului Sanitar din Ministerul de Interne aprobă transferarea dr. Samoil Gălățeanu și dotarea Serviciului Sanitar al județului Gorj cu o autobrancardă marca Ford.

ROMÂNIA

11 045/3

Iunie 1919

Ministerul de Interne

Direcțiunea Generală

a Serviciului Sanitar

Serv. Ad-tiv

Domnule Medic Primar,

La No. 406/1919, se aprobă transferarea Dlui Dr. Gălățeanu la circ. Hurezani, cu condiția să interveniți la prefectură a dispune ca administratorul plășii să dea tot concursul Dlui Medic.

Se aprobă formarea corpului de 10 agenți speciali, cu diurna arătată, dar numai în măsura trebuințelor și pe timpul cât vor fi absolut indispensabili.

Se aprobă numirea de agenți sanitari auxiliari, pe care veți binevoi a-i recomanda Dv.

În cel mai scurt timp, vom trimite o autobrancardă *Ford* pentru serviciul Dv., rugându-vă să ne comunicați dacă aveți la îndemână vreun șofer special pentru *Ford*, pe care să-l trimiteți să ia în primire mașina când veți fi avizat telegrafic sau dacă trebuie să-l recrutăm noi.

În această privință, trebuie luate toate garanțiile necesare deoarece nu avem piese de schimb pentru aceste mașini și cauciucurile se procură foarte greu, așa că orice stricăciune ar imobiliza mașina pentru un timp nedeterminat.

Director General,

Şeful

Serviciului,
Domnului Medic Primar al Judeţului Gorj

S. J. A. N. Gorj, Fond Secţia Sanitară a judeţului Gorj, dosar nr. 1/1919, f. 171.

ANEXA 2

Adresă a directorului general al Direcţiei Generale a Serviciului Sanitar al Ministerului de Interne privind distribuirea de bonaci agenţilor sanitari care s-au distins în combaterea epidemiilor.

Regatul României
Ministerul de Interne
Direcţiunea Generală a Serviciului Sanitar
Serv. Ad-tiv
No. 10 343/31 Mai 1919

Domnule Medic Primar,

Direcţiunea având în depozit un număr de bocanci, pe care doreşte a-i distribui personalului inferior care prin muncă, zel şi activitate, s-a distins în serviciu, şi, în special, în combaterea de epidemii, vă rog să formaţi şi să ne înaintaţi un tablou nominal de agenţii sanitari din acel judeţ care cu adevărat merită să li se dea câte o pereche de bocanci, clasându-i în recomandăţia Dv. după merit.

Director General,

Şeful Serviciului,

Domnului Medic Primar al Judeţului Gorj

S. J. A. N. Gorj, Fond Secţia Sanitară a judeţului Gorj, dosar nr. 1/1919, f. 174.

ANEXA 3

Adresă de mulţumire destinată Crucii Roşii Americane din România de către medicul primar al Serviciului Sanitar al judeţului Gorj.

Serviciul Sanitar
Ianuarie 3
al Judeţului Gorj
No. 2 501

1920

Prea Stimaţii mei Domni,

Generozitatea nobilei Instituţiuni a Crucii Roşie Americane a binevoit să reverse binefacerile ei şi asupra personalului sanitar inferior din judeţul Gorj.

Personalul sanitar inferior e alcătuit din niște modești luptători pentru sănătatea publică, care sunt ajutoare eficace ale medicilor de țară.

Ei cutreieră satele până în cele mai îndepărtate colțuri, împrăștiind sfaturi și medicamente celor nevoiași.

Prin felul meseriei lor, cunosc îndestul de bine sărăcia și lipsirea, ei înșiși oameni săraci și lipsiți, așa că ei apreciază în gradul cel mai înalt binefacerea D-voastre care mai este și un simbol și un îndemn pentru ei, spre a munci continuu și fără preget pentru aproapele obișnuit.

Ca șef al Serviciului Sanitar, mă simt obligat a vă exprima mulțumiri călduroase pentru ajutorul dat, asigurându-vă că ei vă vor păstra amintire neștersă și recunoștință pentru nobila D-voastră instituțiune.

Fac urări călduroase pentru Crucea Roșie Americană și pentru marea și generoasa D-voastră națiune.

Termin rugându-vă să binevoiți a primi expresiunea sentimentelor mele de înaltă stimă și considerație.

Medic Primar,

Secretar,

S. J. A. N. Gorj, Fond Secția Sanitară a județului Gorj, dosar nr. 3/1919-1920, f. 276.

ANEXA 4

Adresă înaintată de către domnul Ruby M. Applebee din cadrul Crucii Roșii Americane din România prefectului județului Gorj.

American Red Cross
Croix-Rouge Américaine

30 Bdul. Lascăr Catargiu,
Bucarest, Roumania,
March 26, 1919

Du: Ruby M. Applebee, Home Service Section

A: M. le Prefect, Targu-Jiu

Sujet: Peter Dimovich

Nous avons reçu unne lettre de la Croix Rouge Américaine de Paris dans laquelle on demande des renseignements sur la famille de Corp. Peter Dimovich qui sert en ce moment dans l'armée Américaine. M. Dimovich n'a pas des nouvelles de sa famille depuis longtemps. Son adresse actuelle est Corp. Peter Dimovich, Co. H, 128th Inf., American Expeditionary Forces, A. P. O. 734, France.

Son frere, Nicolae Dimovici, habite à Targu-Jiu. Voulez-vous avoir la bonté de faire des investigations et nous dire dans quelle condition se trouve cette famille en ce moment? Veuillez agréer, Monsieur, mes salutations les plus distinguées.

Ruby M. Applebee

S. J. A. N. Gorj, Fond Prefectura Gorj, dosar nr. 1/1919, f. 274.

ANEXA 5

ROMÂNIA

Prefectura

Județului Gorj

Serviciul...

No. 2 802/1919 Martie 20

Primit

20 Martie 1919

No. 2 543

Domnule Polițai,

Dl. Petre Dimovici, fratele Dlui N. Dimovici din acest oraș, prin Crucea Roșie Americană din Paris, se interesează asupra situației fratelui său și familiei sale care de mult timp nu are nicio cunoștință de situația lor.

În consecință dar, vă rog a ne comunica în ce condițiuni se găsește numita familie spre a putea răspunde numitului Domn.

Prefect,

Director,

Domniei Sale

Domnului Polițai Local

S. J.A.N. Gorj, Fond Prefectura Gorj, dosar nr. 1/1919, f. 275r.

ANEXA 6

Răspunsul Prefecturii județului Gorj relativ la situația familiei lui Petre Dimovici din Târgu-Jiu adresat președintelui Crucii Roșii Americane din România.

No. 3 647
1919 Aprilie 18

Președinte al Crucii Roșii Americane
București

În referire la adresa Dv., am onoare a comunica că, făcându-se cercetare asupra familiei Dlui Nicolae Dimovici de către Poliția acestui oraș, ne arată că Nicolae Dimovici a încetat din viață în războiul 1916-1918, tatăl său, Lazăr Dimovici, a murit în lagărul de internați, ceilalți membrii ai familiei sunt toți sănătoși.

S.J.A.N. Gorj, Fond Prefectura Gorj, dosar nr. 1/1919, f. 276.

BIBLIOGRAFIE

• Documente inedite

S. J. A. N. Gorj, Fond Prefectura județului Gorj, dosar nr. 1/1919.

S. J. A. N. Gorj, Fond Secția Sanitară a județului Gorj, dosar nr. 3/1919-1920; dosar nr. 1/1919.

• Lucrări generale

Bacalbașa 2018, Bacalbașa C., *Capitala sub ocupația dușmanului. 1916-1918*, București, Editura SAECULUM I. O, 256 p., ISBN 978-973-642-374-1.

Beckingridge-Bayne 2018, Beckingridge-Bayne J., *Bugs and bullets: The true story of an American Doctor on the Eastern Front during World War I*, editor Ernest H. Latham, Center for Romanian Studies.

Latham 2017, Latham E. H., *Un destin ciudat. John Beckingridge Bayne. Un medic american pe frontul românesc (1916-1919)*, București, Editura Vremea.

Pătrașcu, Pătrașcu, Lunceanu 2022, Pătrașcu D.-V., Pătrașcu D.-L., Lunceanu E.-I., *Gorjenii în Armata Statelor Unite ale Americii în Primul Război Mondial*, Iași, Editura PIM, 362 p., ISBN 978-606-13-7230-0.

Toma 1998, Toma R., *Românii în cele două Americi: o experiență etnică și istorică*, București, Editura Globus, 320 p., ISBN 973-49-0067-6.

• Studii și articole

***, *Harry Gideon Wells, M. D., Ph. D. Brief Bio*, articol accesat la data de 21 martie 2025 la adresa: www.aai.org/About/History/Past-Presidents-and-Officers/HGideonWells.

Ailincăi 2008, Ailincăi D., *Centenar. Roman – centrul medical al frontului în Primul Război Mondial*, în „Mesagerul”, 5 iunie 2018. Articol accesat la data de 10 februarie 2025 la adresa: www.mesagerulneamt.ro/2018/06/centenar-roman-centrul-medical-al-frontului-in-primul-razboi-mondial/.

Dascălu D. *Crucea Roșie Americană în România în Primul Război Mondial: <<Ceea ce fotografiază reprezentanții misiunii este o Românie în zdrențe>>. Dobrogea, regiunea cea mai afectată*. Articol accesat la data de 10 februarie 2025 la adresa: www.info/sud/est.ro/crucea-rosie-americană-in-romania-in-primul-razboi-mondial- ceea-ce-fotografiază-reprezentanții-misiunii-este-o-romanie-in-zdrențe-dobrogea-regiunea-cea-mai-afectată/.

Nichifor 1992, Nichifor G. *Un gorjean în armata americană*, în „Gorjeanul”, serie nouă, an IV (XXVII), nr. 758-759 (1 878-1879)/6-7 iunie 1992.

Petrescu-Muscel 2017, Petrescu-Muscel R., *Prieteni la nevoie. Crucea Roșie Americană*, în „România Eroică”, nr. 2/2017.